

CÖLÖP A SIVATAGBAN

JÓKAI ANNA ÜNNEPI GONDOLATAI WASS ALBERT SZOBRÁNÁL

Fiatalembernek éreztem rá, hogy mi az, amikor az életünkről, a hazánkról és egy már eltávozott nagy emberről beszélünk.

Az első szavak Önökhöz szólnak, Mátészalka polgáraihoz, és azokhoz az emberekhez, akik kezdeményezték, hogy történjen meg ez a mai esemény. Milyen nagy dolog az, hogy ebben a szegénységben és fokozódó kilátástalanságban a nehezen megkeresett pénzüket úgy adták össze, hogy abból egy szobor keletkezhesen. Ezt a magyar irodalom és minden tisztességes ember nevében csak megköszönni lehet!

A szobor alkotója – Párkányi Raab Péter – Dombóváron egy világháborús emlékművet készített, erre készülve munkái között találtam egy egészen rendkívüli Krisztus ábrázolást. Ez a kiváló szobrász egy olyan korpuszt formált meg, ahol a mi Urunk még a kereszten van, de le akarja magát szakítani a keresztről, kicsit előrehajolt, a szegek a húsába ivódnak, ott kínlódik, és nekem az a gondolat jutott eszembe, hogy vajon ez nem így van egész hazánkkal? Ezzel a jobb sorsra érdemes, - így tavasz táján – tündöklő szép országgal. Mindig újból és újból felfeszítjük az igazságot, és a matériában ismét megtörténik Krisztusnak a felfeszítése. Hogy nem olyan korba jutottunk e, amikor elfelejtette az ember, hogy alapvetően miért jött erre a világra, honnan jött és hova fog távozni. És ezen a világon belül van csak a művészetnek, az irodalomnak, költészetnek értelme.

Sokat találkozunk azzal a közkeletű ál-divatos megfogalmazással, hogy egy író, egy művész ebben az új században ne beszéljen semmiről. Elég, hogy ügyesen tudja forgatni a szót, egyeztetni az alanyt és állítmányt. Erre én azt tudom válaszolni, hogy az alanyt és az állítmányt kötelező egyeztetni, de senki sem tilthatja meg, hogy a gondolatokat ne közöljük. Ma egy olyan korban élünk, amikor nehéz megszólítani az embereket, különösen könyvek által. Nehéz, de nem lehetetlen! Mert ha úgy érzi ez a fáradt ember, hogy van valaki, vagy volt valaki a nagy időkben, aki azokat a fájdalmakat ki tudta fejezni, amiket ő esetleg el sem mondhat, - mert oly világban élünk – és ez megtalálja lelkét, akkor igenis dolga van annak az írónak.

Az a Wass Albert, akinek ma a szobrát avatjuk, ő 90-ig tiltott író volt. Ma sem fogadja mindenki szívesen. Állandóan támadják. Nem zúzzák be, nem tiltják le, ettől sokkal veszedelmesebb dolgot tesznek. Esztéták, irodalomtörténészek, önjelölt zsenik próbálják azt magyarázni, hogy nem igazi irodalom, mert szól a hazáról, a nemzetről, az emberi fájdalmakról. Mindezt ráadásul emigrációban műveli. Önök is tudják: koncepció perrel megvádolták Romániában, amiről kiderült, hogy nem igaz, de még mindig folyik a huzakodás.

Én ebben a században élek, és a magam képessége szerint szeretnék valamit hozzátenni az emberi élethez, jobb sorsra érdemes hazámhoz. Mindig hűségesen próbálok védeni Wass Albertet, még ha ő nem szorul védelemre, csak elmondom az érveimet mellette. Arra kérem

önöket, ha valaki piszkolja, gyalázza, de nem csak őt, hanem azt a gondolkört, arra tessenek szívesek lenni a méltó választ megadni! Aki hallja, adja át!

Hamvas Béla, az egyik szellemi mentorom, azt írta az egyik esszéjében, hogy vannak olyan írók, akik a haláluk előtt öt perccel még nagyon fontosnak tűnnek, mindenki róluk beszél, cikkeznek az újságok, ájultan heverésznek a lábaiknál. Aztán bekövetkezik a halál szakrális pillanata és egyszer csak kiderül, haláluk után öt perccel nincsenek sehol sem. Kihullottak az emberi emlékezetből. Vannak olyan írók, akik száz évet tudnak várakozni, majd hirtelen, mint a bűvópatak jön elő az életművük és termékenyen árasztja el az emberi lelket. Wass Albert ilyen. Neki nem kellett száz évet várakoznia. Őt az emberi csalódottság ölte meg. Halála után költözött be a magyar szívekbe. Szokták tőlem kérdezni, miért szeretik annyira a magyarok? Miért van az, hogy sokan olvassák, egyik legkeresettebb? Azt szoktam mondani, egyrészt a feltétlen irodalmi értéke, másrészt a mi életünkben a küszködő és annyiszor félrevezetett magyaroknak az életében egy- egy támpont. Olyan, mint a sivatagban levert cölöp, bele tudunk kapaszkodni! Élt valamikor egy ember, a szülőföldjétől méltánytalanul elszakítva, hosszú évtizedekig, mégsem felejtette el, hogy honnan jött, mégis volt hazája, mégis maradt Istene. Hát hogy ne kellene nekünk, akiket a gyalázatos média naponta tántorít el alapvető emberi értékeinktől!

Gyakran hallani: Wass Albert rendkívül sovinszta volt. Nem törődött a többi nemzettel, akik körülötte éltek. Aztán kezembe került egy esszéje, amiben azt írja: nem véletlenül tette Isten oda az embert, ahova tette. Erdély volt az ő szerelme, szülőhazája. Tulajdonképpen három náció, a magyarok, szászok, románok itt találtak otthonra. Ha megtudnának ott békülni, ki-ki a maga eszményeit szeretve és tisztelve, ez egy tündérvölgygé válna. Hol van itt a sovinizmus? Hol van ebben a gyűlölet? Mindig abba magyaráznak bele rosszat, ami az ember számára természetes.

Verseit sokan olvassák. Egyik könyvére szeretném felhívni a figyelmet, - aki még nem olvasta – A funtineli boszorkány. Jókai Mórt meghazudtoló, óriási élményem volt. És lám: csodák-csodája, egy szegény kis román lányról van benne szó! Ugye ez az irredenta, semmivel nem törődő író-költő, hőst csinál. Igaz, felbukkannak körülötte a mi gondjaink is.

Ebben a hazugságokkal, csalással átítatott világban, megpróbál az ember igazat mondani. Tessék mondani, kinek kellene elsősorban? Annak az ún. alkotó értelmiségnek, akiknek egy kicsivel többet adott az Isten. De nem azért adta, hogy ezzel bezárkózzanak, áruba bocsássák, zsoldossá váljanak, hanem megpróbálják visszafordítani tudásukat a többieknek. Tisztelet a kivételnek, de zajlik az értelmiség árulása! Zajlik az ún. mértékadó értelmiség által gerjesztett álvita, ami nem csak az értékeket, hanem az emberi lelkeket is tönkreteszi! Közülük, akik támadják Wass Albertet, azért teszik, mert egy nagy vétke van: olvassák! Ez borzasztó azoknak, akik magas kitüntetésekkel a zsebükben, porosodnak a könyveik. Minél jobban támadják, annál több szobor születik! Elviseli a túlvilágról az ő nagyvonalú lelke azt a méltatlan támadást, ami őt éri! Baj van azoknak az elméjével, akik még mindig azt hiszik, hogy tiltással, gyűlölködéssel bármit el lehet érni. Általában aki a szeretetet hirdeti, azt szokta a legtöbb támadás érni.

Ma olyan válságos időket élünk, hogy nem mindegy, hogy mit csinálunk. Mi történik környezetünkben, velünk, gyermekeinkkel. Wass Albert milyen pontosan látta a mi félresikerült rendszerváltásunkat. Abban mindannyian egyetértünk, hogy amit csináltunk, az másképpen rossz. Jöttünk egy ideológiai kényszerből, egy olyan uralomból, ahol nem volt a

szellemnek, a léleknek szabadsága, most bekerültünk a pénz uralma alá! Ez utóbbi legalább olyan megalázó tud lenni.

Ez a drága ember ott a messzi Amerikában, ezt mind látta. Az első szabadon választott kormány regnálásának vége felé mondta: jelen pillanatban úgy tűnik, hogy senki sincs tisztában a teljes valósággal, csupán csak kis részét ismerik annak. Rossz kezekbe kerül a hatalom és rossz kezekbe kerül a magyar pénz! Egyenként állítanak bennünket félre! Kell egy ember: nézzetek körül magyarok – írta egy barátjának 94-ben. Fel kell ébreszteni a nemzeti öntudatot és a jelölteket meg kell szűrni. Egyenként megnézni jellemüket! És jöttek, akik gyorsan átmázolták érzelmeiket és művelték a rosszat!

Igazi változást kell csinálni! Segíts magadon, az Isten is megsegít! Azért fontos ennek a közmondásnak a felidézése, mert egy kicsit elfáradt az ország. Sokan már úgy érzik, nem érdemes csinálni semmit, úgyis mindegy. Ha ebből nem ébredünk fel, akkor saját magunk fogjuk megásni a sírunkat! Ezt tudta Wass Albert, hogy a legutolsó pillanatban is van cselekvésre lehetőség.

Nagy álma nem valósulhatott meg. Sokan kérdezik, hogyan történhetett meg egy ilyen Krisztusi emberrel, mint amilyen ő volt, hogy úgy távozzon a világból, kilátástalanságában maga tesz pontot a végére... Megértem őt. Azt írja, hogy mélységesen csalódott azokban a magyarokban.... Másfél millió magyar élt ezidőtájt Amerikában és Kanadában. Nem kis fáradsággal hozzájuk fordult, hogy tíz dollárt – két hamburger ára! – áldozzanak egy olyan sorozatra, ami a valóságos magyar történelmet, az elszakított, megcsonkolt országrészeket is bemutatja. Mert a Nyugat nem tud semmit. Ezt én is érzem, érzékelem. Tökéletes ködösítésben élnek, fogalmuk nincs arról, hogy mi fáj ebben az országban, mi a valóság. Azt írja : a másfél millióból nyolcszáz embernek volt erre Tíz dollárja! Ez egy borzasztó tudat és érzés.

Van az életben egy olyan mérleg, ami pontosan méri cselekedeteinket, lehet, hogy nem itt működik, lehet, hogy egy spirituális valóságban. Sőt valószínű, de ezen a mérlegen többet fog nyomni egy városkának a példája és áldozata, mint esetenként annak a másfél millió álmagyarnak a közömbössége, akik nem voltak hajlandóak semmit sem áldozni.

Én hiszek Wass Albertben, és hiszek abban az ábrázolásban, amit magam mellett látok. A hallhatatlan világból egy öreg ember benyúl: ide a szenvedő magyarságra, egy könyvet tart a gyermekszerű fiatal felé, ami látszólag üres és lapozgatja. Oda az van írva, amit mi már régen tudunk az evangéliumból: hit – remény – szeretet, ami nem falvédő bölcsesség, bárhogy szeretnék néhányan lealacsonyítani. Mindezek közül legnagyobb a szeretet. Hozzá kell fűzni, a szeretet Wass Albertnél sem azt jelentette, hogy bármit lehet az emberrel csinálni. Az nem egy szentimentális, nyálas, csurgós érzelem, hanem : ismerem a másikat, felelősséget vállalok érte és próbálok a sorsán segíteni. A cselekvő szeretetre van ma szükségünk!

Nem lehet olyan szurokfekete éjszaka a mi kis hazánk fölött, hogy ne lehetnénk biztosak abban, hogy már megszületett mögötte a fényesség. Elmondjuk azt a másik mondást, hogy Isten malmai lassan örölnek, de én biztos vagyok benne, hogy a nagyvonalú Istenség nem haragszik meg, ha mi most már türelmetlenné váló magyarok azt is hozzá tesszük, és úgy imádkozunk: Tudjuk, hogy biztosan örölsz, de nagyon szépen kérünk, mi szegény kis magyarok, nem lehetne egy kicsit gyorsabban? Ma ez a vágyakozás van a magyarokban, ez volt Wass Albertben, neki már nem adta meg az élet. Adjuk meg az emlékének és az ő hallhatatlan lelkének!